

DOLINARJEV NAČRT VODNJAKA V TIVOLIJU

FRANCE ŠTUKL

V Mestnem arhivu Ljubljane v registru⁴ ri mestnega magistrata — Reg. I. f. 1819, XII/10 št. 5100/1919, sodniške in druge razno-terosti — je ohranjen spis o neizdelanem Dolinarjevem vodnjaku v Tivoliju. Poleg spisov sta ohranjeni dve akvarelni skici projektiranega vodnjaka, fotografija glinastega modela in izrezana Dostalova reprodukcija podobnega, industrijsko izdelanega vodnjaka.

Zarnik in Dolinar sta se dogovarjala, naj bi vodnjak stal v tivolskem parku pri otroškem igrišču, za Tivolskim gradom, kjer je bil takrat neporaben kamnit vodnjak s po-barvanimi litoželeznimi reliefi. Kako so se te zadeve odvijale, naj povedo dokumenti.

»Slavna občina

mesta Ljubljane!

Uljudno podpisani si usoja predložiti slavni mestni občini načrt vodnjaka za tivolski park. Priložena fotografija je le približni osnutek tega vodnjaka, ki naj predstavlja pet razposajenih, kopajočih se otrok. Plastike naj bi bile iz brona, arhitektura iz trpežnega kraškega kamna. Basen naj bo zvišen od zemlje 60 cm, postamenti, na katerih stoje plastike, 1 m. Vodnjak je konstruiran na simetrično zaključen centrum tega parka, kar se pa tiče motiva, se mi zdi tudi najprikladnejši glede na prostor in okolico.

Natančnega proračuna za vodnjak podpisane ne more predložiti, ker je mnenja, da se za plastike lahko porabi *kak razbit top* (za artilerijsko vojašnico jih je dovolj) in s tem se stroški neprimerno zmanjšajo. *Za izvršitev plastik in ostalih arhitektoničnih načrtov bi zahteval podpisani 10.000 K*, katere naj bi mu mestna občina izplačevala mesečno po 1000 K. Kar se pa ostalih stroškov tiče, je uverjen, da ne bodo dosegli vsote, ki bi se zdela mestni občini pretirana. Ta vodnjak je neobhodna potreba za tivolski park, zato naj blagovoli mestna občina ta predlog upoštevati in ga takoj rešiti, da se z delom lahko prične.

Z odličnim spoštovanjem
Lojze Dolinar
akadem. kipar
Bleiweisova cesta 18.

Ljubljana, 26. marca 1919.« (f. 164, 165)

Prošnja je prišla 28. marca v roke magistratnega ravnatelja dr. Milutina Zarnika, da bi podal mnenje magistratne umetniške komisije. Vlogo so poslali še gospodu Dostalu, ki je o njej pisмено podal svoje mnenje, in

ravnatelju Ivanu Šubicu, ki jo je brez izjave vrnil. Prvi je odgovoril gospod Dostal.

»Slavnemu mestnemu magistratu, v roke g. magistratnemu ravnatelju dr. Zarniku v Ljubljani.

Vračam v izjavo mi poslani načrt kiparja Lojzeta Dolinarja za nov vodnjak oziroma za loko v tivolskem parku. Iz prošnje same in iz okolnosti, da v javnost še ni bilo slišati o nameravani postavitvi novega vodnjaka, smem sklepati, da je kipar zasnoval načrt iz svoje iniciative.

Izjavljam se sledeče:

1. Ne uvidim potrebe, da bi se napravil nov vodnjak. Od otroških let sem že vaje na sedanjo sliko te točke v parku, pa reči moram, da mi ni nikoli prišla na misel potreba kake nove naprave. Sedanja preprostost se prav dobro sklada z vso okolico. Slika parka ne potrebuje na tem mestu nobenega novega povdarka in zato bi bilo škoda kaj izpreminjati.

2. V načrtu se mi zdi precejšnja nadbaročna neokusnost, da bi štirje otroški kipi neprestano bruhali vodo na kopajočega se tovariša. To ni naravno, pa tudi ne lepo. Kompozicija ni posebno izvirna, kar kaže pridejana sličica.

Ljubljana, dne 4. maja 1919.

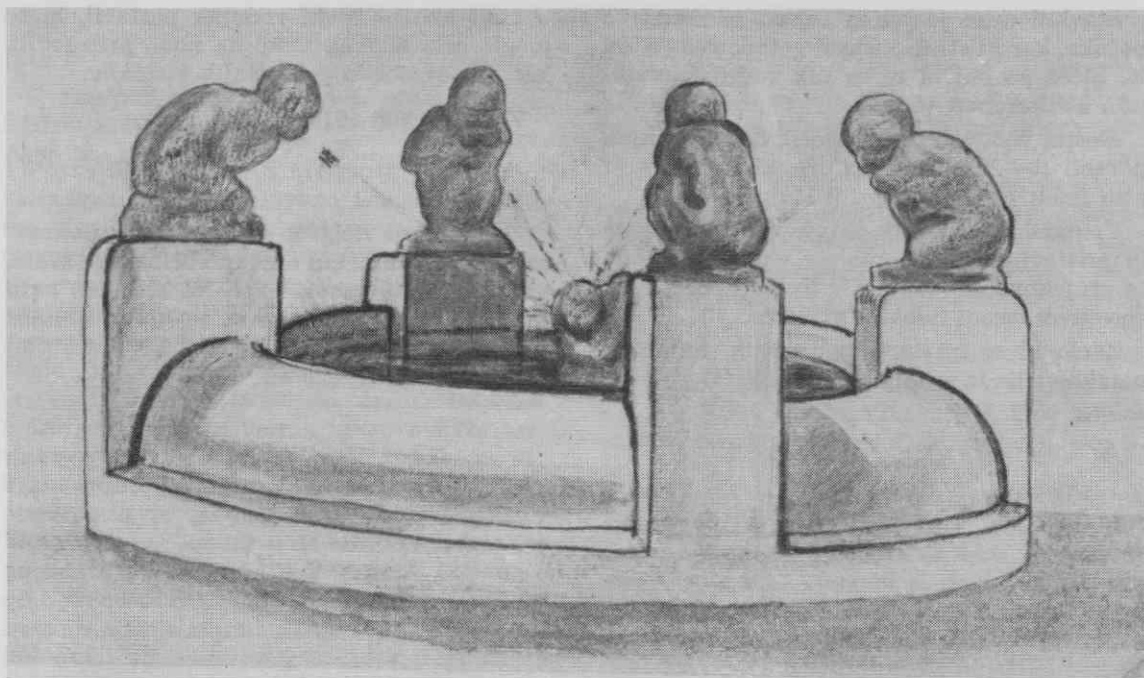
J. Dostal« (f. 170)

Zarnik je Dostalu še enkrat vrnil izjavo z zahtevo, naj pove, odkod je izrezal »pridejano sličico.« Sliko podobnega vodnjaka je Dostal izrezal iz časopisa »Die Plastik.«

Kljub Dostalovemu negativnemu stališču do Dolinarjevega vodnjaka je Zarnik napisal 17. junija poročilo, ki mu je preraslo v 6 strani dolg estetski esej, Olepševalnemu odseku občinskega sveta, načelniku Ivanu Petriču.

Med drugim piše:

»... Gospod župan mi je zadevo izročil z naročilom, naj občinska umetniška komisija, katere član sem tudi jaz, odda svoje mnenje. Ta umetniška komisija pa ne obstoja več. Njen bivši član Etbin Kristan je v Ameriki, Kamilo Pammer se je že zdavnaj odpovedal občinskemu mandatu in sodelovanju, ravnatelj Ivan Šubic mi je pa izjavil, da tudi ne bo več sodeloval, ker je drugače preobložen in naj vzamem na znanje, da s tem odlaga svoje članstvo. Preostala dva le g. knezoškofijski tajnik Josip Dostal in jaz. G. Dostal je oddal pisμένο mnenje, ki je priloženo in katere-mu je dodal malo podobico, ki nam kaže

Dolinarjev načrt vodnjaka v Tivoliju, Mestni arhiv

drug vodnjak (tucat — robo neke betonske firme) skoro enake ideje, kakor je Dolinarjeva. Pokazal sem to podobico g. Dolinarju, ki je izjavil, da za podobnost pač nič ne more. To mu tudi rad verjamem; Dolinar nikakor ni plagijator, ali ideja leži takorekoč na dlani. Po umetnostnih časopisih se večkrat vidi reproduciran kak vodnjak s podobno razporedbo figur, ki je prav hvaležna za oko, in to gledalcu nevede ostane v spominu.

Dolinarjev vodnjak bi torej, če umetniško dobro izdelan, zlasti če bi bile figure dobre, napravil prav ličen, dasi ne bogvekakovo izvrsten vtis. Bil bi čisto čeden okras za Ljubljano.

Je pa še neko vprašanje. Majčkene figurice, kjer se manjših detajlov sploh ne vpošteva, napraviti tako, da jim ni ničesar oporekati, je mnogo lažje, nego velike; tudi majhno podobo je lažje narisati, kakor pa isto s figurami v naravni ali nadnaravni velikosti.

Kolikor poznam Dolinarja, je pač sposoben pravilno modelirati v vsaki izmeri; sploh se pa povečanje vrši s takozvanim punktiranjem, t. j. proporcije se od točke do točke po modelu merijo in prenašajo v veliko mero. Spomnil sem se le cesarjevega spomenika »mojstra« Peruzzijska, ki je od vseh tedanjih konkurentov skoraj najmanj znal, a vsled reklame svojega bivšega učitelja, ki je bil zaljubljen v Peruzzijev precejšnji, toda neizglajeni in neizučeni talent, odnesel prvenstvo v konkurenci. Seveda je tista jury obstojala iz samih umetnikov, ki so izvajanja o umet-

nosti poslušali z velikim brezkritičnim respektom. In Peruzzi je predložil tedaj majhen model, ki je bil sicer strašno šablonast, a vsaj v proporcijah ni imel vidnih napak. Ko je pa spomenik po majhnem modelu in z največjim bojem zoper lastno lenobo naposled izdelal, je imela mramornata devica zaraščen hrbet in ena roka od rame do komolca in od komolca do zapestja je imela napačno razmerje, o čemer se lahko vsakdo še danes prepriča na Slovenskem trgu.

Ta spomenik je nekak spomenik umetniške brezkulturnosti.

To sem le tako postrani omenil v splošen povdarek, kako previdno in točno se morajo vprašanja vobče obravnavati. Moje poročilo je postalo nekak članek o estetiki in drugem. A temu se pri danem slučaju nisem mogel izlepa izogniti.

Vem, da je Dolinarju že iz denarnih ozirov silno na tem, da bi bila njegova ponudba sprejeta in večkrat je rešitev že urgiral.

Radi izjemnosti slučaja moram pač prepustiti popolnoma občinskemu svetu, da zavzame svoje stališče in o predmetu sklepa.

Županov namestnik
Dr. Zarnik.« (f. 176' 177, 177')

Olepševalni odsek je 24. junija Dolinarjev vodnjak odklonil. (f. 178'). Zarnikovo poročilo so 1. julija poslali še stavbnemu uradu, mestnemu vodovodu in vrtnarskemu nadzorniku, da še oni izrazijo svoje mnenje.

Stavbni urad je bil za to, da se z zadevo počaka, ker bi stroški znesli gotovo čez 30.000 K. Sicer pa naj bi se za tak vodnjak razpisala konkurenca. (f 178').

Mestni vodovod je odgovoril, da bi vodnjak porabil 15—20 hl vode na uro, ki pa je takrat niso imeli na razpolago. (f 178').

Vrtnarski nadzornik je... »Vzel na znanje in pristavljam le, da mojem vkusu ne spada ta projektovani vodomet v tivolski park k tej enostavni fačadi tivolske graščine.

Zdelo bi se mi to, kot dotičnik, kateri si natakne cilindri in ima slabih čevljev.

Tudi ako bi se ta vodnjak postavil, bi se mogla cela okolica temu na novo prilagoditi, kaj bi povzročilo precejšnjih stroškov.

V Ljub., 20. 7. 1919.

V. Hejnic.« (f. 178')

Dolinarjevo vlogo so še predlagali v obravnavo Olepševalnemu odseku občinskega sveta, ki pa je rešitev zavlačeval. Na zadnjem aktu 16. XII. je notirano, da se je kipar Dolinar za stalno preselil v Ameriko in so zato dali vlogo in celoten spis a/a. (f. 180)

